

СТАНОВИЩЕ

От: Доц. д-р Николай Иванов Турлаков – ИФС – БАН

Относно: Дисертационният труд на Мартин Ен. Аканаефу, докторант към катедра “Логика, Етика, Естетика” на ФФ в СУ „Св. Климент Охридски”, на тема „Диалектическото разгръщане на духа при Хегел: Фалибилистко описание на знанието“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 2.3. Философия.

Причина: Заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски”, РД 38-277/03.06.2024 г.

Мартин Аканаефу има защитена магистърска степен по философия в Университета Лойола Меримайнт в Лос Анжелис през 2017 г. и магистърска степен по психология в Калифорнийския университет на Санта Ана през 2018 г. През 2020 г. Аканаефу постъпва като докторант по философия във ФФ на СУ “Св. Климент Охридски”, а през 2023 г. е отчислен с право на защита.

Мартин Аканаефу е представил дисертационен труд на тема “The Dialectical Unfolding of Spirit in Hegel: A Fallibilist Account of Knowledge” (“Диалектическото разгръщане на духа при Хегел: Едно фалибилистко описание на знанието”) в обем от 215 стандартни машинописни страници. Работата се състои от въведение, четири глави и заключение. Библиографията наброява 78 заглавия на английски език. Авторефератът отговаря на съдържанието на работата. Аканаефу е посочил три публикации по темата на дисертацията. Дисертантът покрива минималните национални изисквания на ЗРАСРБ и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ относно придобиването на образователната и научна степен „доктор“. Няма допуснати нарушения по процедурата за явяване на защита.

Темата на дисертацията загатва необичаен, но любопитен прочит на Хегеловата теория на познанието и саморазвитието на духа. Аканаефу се поставя за цел да интерпретира “диалектическият път на Духа към Абсолюта като фалибалистко описание на епистемичното оправдание”, издигайки тезата, че Хегеловата спекулативна философия и диалектическият скептицизъм, както той нарича Хегеловият диалектически метод, “неизбежно вклучват принципи на погрешимост”. (р. 2). Разглеждайки Хегеловият диалектически метод като своеобразно “припомняне” на Духа, което насъбира в едно цяло всички степени и гледни точки на философското познание, без да разделя последните на верни и неверни, но разкривайки положителното и отрицателното във всяка една от тях, Аканаефу противопоставя теорията за познанието във Хегеловата философия на теориите на епистемическата непогрешимост, включително на метафизическия догматизъм, на фундационализма и на Кантовата критическа

философия. Отбелязвайки недостатъчните изследвания по тази тема, дисертантът издига очакването, че разглеждането на Хегеловият диалектически метод в полето на епистемологията като фалибалистки тезис ще допринесе не само за рецепцията на Хегеловата философия изобщо, но би спомогнало по-задълбочената оценката на епистемологичните теории за непогрешимостта и погрешимостта на знанието. В този план, основната цел, която си поставя Аканаефу, е да изследва фалибилизма “в контекста на диалектичното движение на абсолютния дух”, а също да проясни смисълът на епистемичното оправдание, базарано на Хегеловия диалектически фалибилизъм” (6).

Във въведението, което е обозначено като първа глава на работата, са дадени определения на основните епистемични термини и понятия и са показани, от една страна, принципното различие между инфалибализма и фалибализма, а от друга – разликата на фалибилизма от традиционния скептицизъм. Приносно е осъществено извеждането на отличителните черти на фалибилизма през анализ на философските схващания за природата на познанието на Карл Попър, Уилард Ван Куайн, Пиер Дюем и Томас Кун.

Трябва да се отбележи, че сама по себе си идеята да се търкува Хегеловия диалектически метод като противоположен и противоборстващ на метафизическия догматизъм и фундационализъм е колкото силна, толкова и интригуваща теза, която, при успешна работка, би могла да бъде много ползотворна. Така или иначе, това е задача, която изисква не само добро познаване на Хегеловата философска система в контекста на философската история, но и запознатост със съвременните достижения в областта на философската теория на познанието.

Втора глава на работата следва структурата и на Хегеловата “Философия на духа”, като отделните стадии в диалектичното движение се проясняват чрез съдържание от “Феноменология на духа”. Цялата глава представлява просто преразказ на Хегеловите текстове, но целта на автора в това упражнение е да покаже или по-скоро да припомни, как всеки етап в развитието на духа проявява вътрешно противоречие, което сменя абсолютните претенции на старата форма на познание и отвежда към нова. Тоест, моментът, който Аканаефу иска да подчертае при диалектичното противоречие като вътрешна природа в развитието на познанието, е именно опровергаването на абсолютните претенции за притежанието на истина. Според автора, “това показва, че истината е с отворен край и винаги се нуждае от обосновка или актуализация през целия период на разгръщане на Духа” (124). Аканаефу не взема отношение към въпроса доколко и дали изобщо самата Хегелова система и в частност Хегеловото разбиране за истина е с отворен край. От гледна точка на Хегеловото спекулативно обосноваване на философията като абсолютна наука, едва ли би могла да бъде подкрепена тезата, че “познанието или истината са неокончателни, отворени и винаги се нуждаят от допълнителна обосновка”. За Аканаефу, обаче, е важно да покаже, че самото диалектично движение на

Духа към Абсолютното знание проявява тези характеристики и това му дава основание да нарече Хегеловият диалектически метод “диалектически скептицизъм”. Аканаефу определя по този начин Хегеловият метод, защото схваща проявата на вътрешните противоречия в развитието на Духа като форма на скептицизъм, а доколкото разглежда скептицизма като елемент на фалибализма, то за него Хегеловият метод “улавя” илиу казано иначе, демонстрира същността на фалибилизма”.

В трета глава на работата, Аканаефу си поставя задачата да покаже Хегеловият диалектически скептицизъм като фалибалистка концепция за познанието, която “преодолява фатализма и песимизма на традиционния скептицизъм” и по този начин се явява предшественик на съвременната фалибалистка теория за познанието. Приносно е показано как “диалектическият скептицизъм действа като втори момент между двете крайности на традиционния скептицизъм (който поддържа глобалната възможност за грешка) и догматизма (който поддържа абсолютната сигурност), като поддържа неокончателна обосновка, избягвайки фаталистичния песимизъм на традиционния скептицизъм” (Вж: 142).

Според мен, четвърта глава се явява ключова в концептуално отношение. Тук Аканаефу разглежда собствено въпросът за истината в Хегеловата спекулативна философия, анализирайки “спекулативният процес на Хегеловите категории” като пример за “неокончателно оправдание” в полето на познанието. Интерес представлява и сравнението между спекулативната философия на Хегел като фалибилистична и критическата философия като инфалибилистична.

В пета глава Аканаефу разглежда диалектическият фалибилизъм на Хегел в контраст с теории като фундаментализмът, инфинитизмът и релиабилизмът.

Основното заключение в работата на Аканаефу е, че Хегеловият диалектически метод, представлявайки фалибилистично описание на знанието, опровергава традиционното епистемично обосноваване. Важен резултат в изследването е демонстрирането чрез фалибалистката интерпретация на Хегеловия метод, че “природните закони, механичните закони и самоочевидните истини, като логическите принципи и метаматематическите истини, нямат убедителна обосновка и не избягват фалибилизма” (188). В заключението авторът прави едно своеобразно резюме на отделните глави и посочва някои от основните критики, в частност и най-вече тази на Киркегор, към абсолютните претенции на Хегеловата философска система.

Посочените от Аканаефу основни приноси отговарят на действително постигнатото в изследването. Макар че изхождам от друго разбиране и традиция на интерпретациите на Хегеловата философия, за мен работата на Мартин Аканаефу беше много интересна и общото ми впечатление от постигнатото в нея е много добро. Освен философска грамотност и добри познания по темата, Аканаефу демонстрира способност за провеждане на самостоятелен философски анализ. Работата е интересна и приносна в

хоризонта на епистемологичните интерпретации за принципите на Хегеловата теория на познанието.

Нямам участие в съвместни проекти или публикации с автора.

Заключение:

Въз основа на постигнатите резултати, научни достойнства и приноси на дисертационната работа, както и въз основа на демонстрираните от автора теоретични знания и умения за философско проблематизиране, смятам, че дисертационният труд на Мартин Ен. Аканаефу „Диалектическото разгръщане на духа при Хегел: Фалибилистко описание на знанието“ покрива националните научни изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Ще гласувам **За** и ще предложа на членовете на Научното жури да присъдят на Мартин Аканаефу образователната и научна степен „доктор“.

25.08. 2024 г.

доц. д-р. Николай Турлаков